

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 151/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. novembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť V. J. a M. K., obe bytom K., zastúpených advokátom JUDr. J. M., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 49/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. J. a M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 49/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 49/01 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. V. J. a M. K. **n e p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť V. J. a M. K. spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 15 892 Sk (slovom Pätnásťtisícosemstodeväťdesiatdva slovenských korún) do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet advokáta JUDr. J. M., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 30. júna 2003 doručené podanie V. J. a M. K. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátom JUDr. J. M., ktorým namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 49/01.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 151/03-14 z 27. augusta 2003 prijal sťažnosť sťažovateľiek podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Sťažovateľky uviedli, že 19. januára 2001 podali spolu s ďalšími 35 spoluvlastníkmi bytov okresnému súdu žalobu o určenie platnosti výpovede z 26. októbra 2000 proti odporcovi PIDES, s. r. o., a že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté.

Sťažovateľky poukazujú na prietahy v konaní v období od 19. februára 2001 do 17. februára 2003, keď im bola doručená výzva okresného súdu, pretože v tomto období

okresný súd nekonal, a v období od 28. apríla 2003 do podania ústavnej sťažnosti, v ktorom okresný súd neurčil žiadny termín pojednávania.

Podľa sťažovateľiek prvé pojednávanie určené na 28. apríl 2003 bolo bez uvedenia dôvodu odročené na neurčito, preto sa ešte 28. apríla 2003 opätovne obrátili na okresný súd, aby určil pojednávanie. Dňa 29. mája 2003 podali sťažovateľky osobne sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu, ale ku dňu podania ústavnej sťažnosti nedostali žiadnu odpoveď ani nebol určený termín pojednávania.

Sťažovateľky ďalej navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o tom, že ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo porušené, prikázal okresnému súdu konať v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 49/01 bez zbytočných prietahov, a zároveň sa domáhajú aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 30 000 Sk. Tento nárok zdôvodnili neprimeranou dĺžkou konania, pretrvávajúcou právnou neistotou a poukázali i na nemožnosť uzatvorenia novej zmluvy o výkone správy so správcom podľa ich voľby.

II.

Obidvaja účastníci ústavnému súdu písomne oznámili, že súhlasia, aby bolo upustené od ústneho pojednávania v konaní o prijatie sťažnosti.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 8. októbra 2003 okrem iného uviedol, „že predmetná žaloba bola doručená súdu dňa 19. 1. 2001. Aj napriek skutočnosti, že žalobcovia v 1. až 35. rade sú v konaní právne zastúpení advokátom JUDr. J. M., poplatkovú povinnosť v zmysle § 5 ods. 1 zák. č. 71/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov, si s podaním návrhu nesplnili. Súdny poplatok zaplatili až na výzvu súdu dňa 7. 3. 2003. Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené na 28. 4. 2003. Toto však bolo odročené z dôvodu zistenia, že žalobcovia v 5., 14., 24., 30. a 32. rade zomreli a žalobcovia v 15., 16. a 34. rade sa z miesta bydliska označeného v návrhu odsťahovali. Právny zástupca tieto skutočnosti včas súdu neoznámil. Prípisom zo dňa 7. 7. 2003 adresovaným Centrálnej evidencii

obyvateľstva v Banskej Bystrici súd zisťoval dátumy úmrtia žalobcov a adresy pobytu“. V závere vyjadrenia uviedol, že sťažnosť považuje za nedôvodnú.

III.

Sťažovateľky sa podanou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným rozhodnutím. K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Preskúmaním doterajšieho postupu okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu vo veci sp. zn. 10 C 49/01 zistil, že vo veci od 19. januára 2001, keď bol doručený návrh na začatie konania, až do 8. októbra 2003, keď bol odoslaný spis ústavnému súdu, boli vykonané tieto úkony:

Dňa 17. februára 2003 okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku. V ten istý deň doručil odpis návrhu na začatie konania odporcovi spolu s výzvou na vyjadrenie sa k tomuto návrhu a určil termín pojednávania na 28. apríl 2003.

Dňa 7. marca 2003 bol zaplatený súdny poplatok.

Dňa 10. marca 2003 navrhovateľka č. 22 doručila súdu podanie, na základe ktorého ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní.

Dňa 24. marca 2003 odporca doručil okresnému súdu svoje vyjadrenie k návrhu na začatie konania.

Dňa 25. marca 2003 navrhovateľka č. 3 oznámila súdu, že návrh na začatie konania nepodala, nikoho nespnomocnila na jeho podanie, netrvá na návrhu na začatie konania.

Dňa 27. marca 2003 navrhovatelia č. 9. a 17 oznámili, že netrvajú na podanom návrhu.

Dňa 9. apríla 2003 navrhovateľka č. 28 doručila súdu podanie, na základe ktorého ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní.

Dňa 10. apríla 2003 okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov, aby predložil overenú fotokópiu splnomocnení navrhovateľov na ich zastupovanie v konaní.

Dňa 11. apríla 2003 navrhovatelia č. 41 a 42 doručili súdu ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní.

Dňa 14. apríla 2003 takéto ospravedlnenie súdu doručili navrhovatelia č. 38 a 39 a 16. apríla 2003 navrhovatelia č. 10 a 11. Toho istého dňa právny zástupca navrhovateľov doručil súdu originál splnomocnenia.

Dňa 28. apríla 2003 súd pojednávanie odročil na neurčito (zápisnica z pojednávania sa v spise nenachádza) a právny zástupca navrhovateľov žiada určiť termín pojednávania.

Dňa 7. júla 2003 okresný súd zisťoval dátum úmrtia navrhovateľov č. 5, 14, 24, 30 a 33 a trvalý pobyt navrhovateľov č. 15, 16 a 34.

Dňa 24. júla 2003 register obyvateľov súdu oznámil adresy prechodného pobytu navrhovateľa č. 34 a trvalého pobytu navrhovateľov č. 15 a 16 a dátum úmrtia navrhovateľov č. 30, 14, 33, 5 a 24.

Dňa 29. júla 2003 Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Košice súdu oznámilo trvalý pobyt navrhovateľov č. 15, 16 a 34.

IV.

Ústavný súd pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 10 C 49/01 s použitím troch označených základných kritérií dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok o určenie, že výpoveď z 26. októbra 2000 zo zmluvy o výkone správy daná navrhovateľmi odporcovi je platná. Ústavný súd konštatuje, že predmetný spor zo skutkového ani z právneho hľadiska nevykazuje črty náročnosti a právnej zložitosti. Na postup pri rozhodovaní týchto sporov je dostatok právnej úpravy. Právna a skutková zložitosť veci nemohla mať teda vplyv na celkovú dĺžku konania. Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení nenamietal skutkovú a právnu zložitosť danej veci. Ako fakticky (skutkovo) zložitý sa môže javiť spor s väčším počtom navrhovateľov, ale žiadna skutková zložitosť veci nemôže ospravedlniť to, že viac ako dva roky po začatí sporu nie je vo veci vykonané ani jedno relevantné pojednávanie, ktorého obsahom by bolo vykonanie dôkazov a zisťovanie skutkového stavu vo veci s možnosťou následného hodnotenia veci po právnej stránke. Okresný súd do dňa predloženia spisu ústavnému súdu vo veci nielen že nevykonal žiadne pojednávanie, ale nevykonal ani žiadny dôkazný prostriedok. Skutkovú a právnu zložitosť veci doposiaľ nie je možné reálne hodnotiť, z čoho vyplýva, že prípadná skutková a právna zložitosť nemohla mať vplyv na celkovú dĺžku tohto konania.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pokiaľ ide o „správanie“ sťažovateľiek v preskúmvanej veci, ústavný súd zistil, že sťažovateľky (v súdnom konaní spolu s ostatnými navrhovateľmi) napriek tomu, že poplatková povinnosť na zapltenie súdneho poplatku im vznikla pri podaní návrhu, súdny poplatok zaplatili iba na výzvu okresného súdu zo 17. februára 2003. Ústavný súd pripomína, že v danom prípade ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom. Vychádzajúc z uvedenej základnej charakteristiky sporového konania

sťažovateľkám možno sčasti pričítať na ich ťarchu to, že zaplatili súdny poplatok až na základe výzvy okresného súdu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že k zbytočným prietahom došlo najmä nečinnosťou okresného súdu bez akejkolvek zákonnej prekážky v období od 19. januára 2001, keď bol podaný návrh, do 17. februára 2003, keď vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu, vyzval navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku a určil termín pojednávania (nečinnosť viac ako 2 roky). Okresný súd taký jednoduchý úkon, akým je výzva na zaplatenie súdneho poplatku, vykonal až po uplynutí viac ako dvoch rokov od podania návrhu, čo sa nedá akceptovať, pretože ide o procesnú podmienku, ktorej nedostatok sa musí odstrániť z úradnej moci. Počas tohto obdobia niektorí žalobcovia zmenili svoje bydlisko alebo zomreli, čo má rovnako vplyv na celkovú dĺžku konania. K zbytočným prietahom došlo i nesústreďenou činnosťou okresného súdu, keď si po doručení návrhu nepreveril, či právneho zástupcu riadne splnomocnili všetci navrhovatelia. K zbytočným prietahom ďalej došlo aj v období od 28. apríla 2003, keď bolo nariadené vo veci pojednávanie (zápisnica sa v spise nenachádza, nie je rozhodnuté ani v čase previerky spisu, či bol zrušený termín pojednávania alebo či pojednávanie bolo odročené), do 28. októbra 2003, keď bol odoslaný spis ústavnému súdu. V tomto období okresný súd urobil iba výzvu na zistenie dátumu úmrtia navrhovateľov č. 5, 14, 24, 30 a 33 a zistenie trvalého pobytu navrhovateľov č. 15, 16 a 34.

S poukazom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 49/01 bolo porušené právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy predovšetkým nečinnosťou okresného súdu.

V.

V zmysle čl. 127 ods. 2 druhej a tretej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza účastník domáhajúci sa rozhodnutia súdu v jeho veci.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľiek, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Z citovaného textu ústavy vyplýva, že ústavný súd môže, avšak nemusí priznať primerané finančné zadosťučinenie. Ústavný súd pri nepriznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal z toho, že trvanie konania vo veci sťažovateľiek s prihliadnutím na nezaplatenie súdneho poplatku v súlade so zákonom, ale najmä na neujasnené vzťahy v skupine navrhovateľov, pokiaľ išlo o spoločný postup pri uplatňovaní ich práv v súdnom konaní, je síce poznačené zbytočnými prietahmi, ale nie v tej miere, v ktorej by ústavný súd mohol pričítať tieto prietahy výlučne na vrub okresného súdu. Tento záver vychádza z toho, čo ústavný súd opätovne pripomína. V spore sa každý účastník musí sám pričiniť o to, aby postup súdu nebol spomaľovaný z dôvodov na jeho strany a musí poskytovať takú súčinnosť, ktorá je vyžadovaná v sporovom konaní [(§ 6, § 103 (zaplatenie súdneho poplatku), § 120 OSP)].

Za týchto okolností potom konanie a nález ústavného súdu (najmä vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľiek zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, príkazanie okresnému súdu, aby ďalej vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a priznanie úhrady trov konania) sú dostatočnými opatreniami na nápravu stavu spôsobeného porušením základného práva.

Ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov konania vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Z toho dôvodu pri určení výšky trov právneho zastúpenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 13 ods. 8 a § 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“).

Podľa § 13 ods. 8 cit. vyhlášky vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceniteľný peniazmi, odmena za jeden úkon právnej služby je jedna tretina výpočtového základu.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka. Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 dosahovala priemerná mesačná mzda zamestnanca Slovenskej republiky výšku 12 811 Sk.

Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľiek trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby, prípravu a prevzatie veci a napísanie sťažnosti, pričom za zastúpenie jednej sťažovateľky mu priznal úhradu za úkon právnej služby v sume 4 270 Sk a za zastúpenie druhej sťažovateľky mu bola odmena za úkony právnej služby znížená o 20 % (§ 17 ods. 2 cit. vyhlášky). Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi

sťažovateľiek 4 x náhradu režijného paušálu po 128 Sk za každý úkon právnej služby [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 17 ods. 2, § 19 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.], t. j. spolu sumu 15 892 Sk.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. novembra 2003